

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Інститут післядипломної освіти та довузівської підготовки

Кафедра професійної освіти та інноваційних технологій

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Тренінгові технології в корекційно-реабілітаційному процесі»

Освітня програма
«Спеціальна освіта»

Спеціалізація Логопедія

Спеціальність 016 Спеціальна освіта

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри професійної освіти
та інноваційних технологій
Протокол № 1 від “26” серпня 2021 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	3 / 90 год	
Курс	4	-
Семестр	8	-
Обсяг кредитів	3	-
Обсяг годин, в тому числі:	90	-
Аудиторні	30	-
Самостійна робота	60	-
Форма семестрового контролю	залік	-

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: закласти базові основи міжособистісної взаємодії в групі, сприяти формуванню згуртованої навчальної групи та базових комунікативних умінь студентів.

Завдання:

– формувати загальні компетентності: світоглядну, громадянську, комунікативну, міжособистісну взаємодію, креативну.

1. Результати навчання за дисципліною

Знати: сутність групової взаємодії; значення вербальних та невербальних засобів спілкування; ефективні прийоми комунікації.

Вміти: застосовувати навички активного слухання; адекватно висловлювати свої почуття та розуміти почуття інших людей; налагоджувати безконфліктне спілкування, а також володіти конструктивною поведінкою в конфліктних ситуаціях; застосовувати навички вербального та невербального спілкування; співпрацювати у групі; здійснювати самопрезентацію та самоаналіз, володіти навичками рефлексії.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Основи групового психотерапевтичного тренінгу
Освітня програма	Дитяча психологія та психологічна практика
Спеціалізація (за наявності)	
Спеціальність	053 Психологія
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Освітній рівень	Бакалавр
Статус дисципліни	Основна
Курс / семестр	4/7
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 12 год. Семінарські заняття – 14 год. Лабораторні заняття – 4 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	Українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://d-learn.pnu.edu.ua

2. Опис дисципліни

<p>Мета курсу: засвоєння майбутніми фахівцями спеціальної освіти (логопедами) знань та навичок, які необхідні для проведення групового психотренінгу в корекційно-реабілітаційному процесі;</p> <p>Завдання курсу:</p> <ul style="list-style-type: none">
- засвоєння знань про процес групового психотренінгу;
- засвоєння вмінь роботи з груповими нормами;
- засвоєння вмінь враховувати групову динаміку;
- засвоєння вмінь враховувати вимоги до психолога, який проводить груповий психотренінг;
- засвоєння навичок дотримання етичних вимог в процесі групового психотерапевтичного тренінгу.
--

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Поняття про груповий психотерапевтичний тренінг	Співвідношення понять "групова психотерапія", "групова психокорекція", і "груповий тренінг". Загальне уявлення про групову психокорекцію. Специфічні риси групової психокорекції. Техніки знайомства. Вправа «Взаємні презентації». Вправа «Групової проекція» - Діагностика	Тести

		групової ситуації. Робота з іменем – подальше знайомство учасників групи, активізація біографічного досвіду, усвідомлення аспектів власної індивідуальності.	
2.	Цілі та норми групової роботи	Цілі групової роботи. Переваги групової форми психологічної роботи. Групові норми. Підготовка групи до початку роботи. Вправа на розігрів. «Поза внутрішнього стану». Цілі групової роботи. Вправи «Пори року моєї душі» (Усвідомлення прихованих прагнень). Вправа «Що я хочу змінити в собі?» (Вираження цілей роботи в групі в стилі театру імprovізацій). «Три якості» (Постановка цілей для роботи в групі). Групові норми. Групова дискусія «Що мені потрібно для продуктивної роботи в групі». Вправа «Віхи» (Написання автобіографії). Підготовка учасників до добуття максимальної користі із групової роботи. Ознайомлення з «Пам'яткою для учасників групи».	Тести
3.	Початкова стадія групової роботи	Заохочення надії. Універсальність проблем. Інформування учасників групи. Альтруїзм. Корекція досвіду первинної родини. Удосконалювання соціальних навичок. Імітаційне поводження. Коригуючий емоційний досвід і катарсис. Міжособистісне (соціальне) навчання. Згуртованість групи. Екзистенціальні фактори. Інсайт. Динаміка і взаємодія психотерапевтичних факторів групи. Техніки початку сесії. «Зараз я усвідомлюю, що...». Завдання для "розігріву" групи і розвитку досвіду контакту. Вправа «Який я?» (За допомогою тільки жестів та міміки кожен учасник групи показує: який він зараз, яким хотів би бути, яким сприймають його інші). Вправи на розвиток довіри. «Я тобі довіряю» (Групова соціометрія за допомогою красних карток, що означають довіру, і синіх карток, які означають недовіру). Вправи на розвиток згуртованості «Пелюстки» (Кожен учасник групи надає інформацію у вигляді квітки з 7 пелюстками про те, що йому подобається, що не подобається, чим він пишається, що хотів би зробити, від кого він у захваті).	Тести
4.	Структура психотерапевтичної групи	Рольові позиції в групі. Поняття про групову згуртованість. Гомогенність і гетерогенність груп. Якісний склад корекційних груп. Кількісний склад корекційних груп. Вправа «Ступінь залученості у групу» (Усвідомлення ступеню власної залученості у групу та групової ситуації в цілому. Створення передумов для повнішої інтеграції у групу «аутсайдерів»). Вправа «Падіння у коло» (надання групової підтримки та розвитку групової згуртованості). Взаємний вплив учасників групи: вправа «Я в групі» (прояснення структури власті і впливу в групі). Вправа «ідеальна група» - усвідомлення власного внеску в роботу групи. (Символічне зображення «ідеальної групи». Що поєднує цих людей? Що особливе ви отримуєте від них? Що такого ви їм даєте, чого вони можуть отримати тільки від вас? Чи можете ви перенести цей досвід у нашу групу?).	Тести
5.	Основні етапи розвитку психотерапевтичної групи	Загальне уявлення про стадії розвитку корекційної групи. Стадії розвитку груп із спонтанною динамікою. Стадії розвитку груп з керованою динамікою. Практична частина: Розвиток довіри. Вправа «Схожі і не схожі» (Знаходження найбільш схожого і найбільш несхожого на себе члена групи. «ТИ...і цим ти схожий (не схожий) на мене). Вправа « П'ять речень». Всі учасники пишуть по 5 речень на окремих картках, які характеризують їх як індивідуальність. Потім картки перемішуються і учасники вгадують, хто автор кожної картки). Вправа «Листок за спиною» - кожен учасник групи оцінює кожного за ступенем довіри за 10-бальною шкалою. Визначення довіри в мікрогрупах по 4 чоловіки, групове обговорення результатів.	Тести

		Гра «Сонячна система» - усвідомлення ставлення до себе інших учасників групи. Медитація на довіру.	
6.	Перехідна стадія розвитку групи	Особливості перехідної стадії. Робота із захисною поведінкою. Робота із «важкими» клієнтами. Робота із конфліктами. Робота із страхами. Практична частина: Робота з конфліктами. Вправа «Тарабарська мова». Паралінгвістичне вираження агресії, незадоволення, вимог. Вправа «Віхи» на подолання егоцентричної позиції в конфлікті, усвідомлення почуттів свого опоненту, його життєвого досвіду. Вправа на метафоричне моделювання конфлікту «Скульптура». Вправа на вміння ставати на точку зору іншої людини, розуміти її інтереси, знаходити компроміси: «Зміна перспективи».	Тести
7.	Ведучий психотерапевтичної групи	Основні ролі ведучого групи. Стилі керівництва групою. Характеристика особистості групового тренера. Підготовка ведучих психокорекційних груп. Вправа « Запрошення до спільної діяльності» - прояснення ставлення до ведучого. Вправа «Керівник команди» (обговорення проблем керівництва групою. Ведучий складає уявлення про те, як сприймає його та його стиль ведення група. Учасники групи усвідомлюють почуття і позицію ведучого). Вправа на зворотній зв'язок (Аналіз внеску кожного учасника групи, усвідомлення учасником того, як він сприймається групою).	Тести
8.	Групова дискусія як метод групової психотерапії	Групова дискусія. Ігрові методи. Методи, спрямовані на розвиток соціальної перцепції. Методи тілесно-орієнтованої психотерапії. Медитативна техніка. Дискусія у ролях один одного. (Відображення одним учасником манери поведінки и мовлення, характерних жестів і особливостей міміки, а також – системи поглядів, ціннісних настанов, стилю мислення). Дискусія на тему «Чи варто ділитися з іншими своїми негативними почуттями і страхами». Техніки початку та завершення сесії.	Тести
9.	Гра як метод групової психотерапії	Гра: її атрибути і значення. Ігрові процедури на тренінгових заняттях. Гра для розігріву «Дзеркало-група». Гра «Королівство» – діагностика структури групи. Задоволеність роботою групи – надання зворотного зв'язку учасникам групи і ведучому про ступінь задоволеності роботою групи.	Тести Лабораторна робота
10.	Ритуали та метафори у груповій роботі	Зв'язок ритуалів і міфологем. Ритуали і несвідомі механізми психіки. Метафори у груповій роботі. Ритуали: вітання, прощання, традиційна схема заняття, аплодисменти. Робота з предметами-метафорами в групі. Метафори почуттів. Метафора проблеми. Усвідомлення і символічне вирішення проблеми за допомогою метафори. Підвищення групової згуртованості. (Вачков с.110)	Тести
11.	Медитативні техніки в груповій психотерапії	Загальне уявлення про медитацію. Медитації-візуалізація як метод психологічного тренінгу. Загальні правила застосування медитативної техніки. Мудрець із храму - Доступ до ресурсів власної підсвідомості. Вершина гори – входження в дисоційований стан щодо власної проблеми, пом'якшення негативних переживань, знаходження нових, несподіваних способів вирішення проблеми; підвищення впевненості в собі.	Тести Лабораторна робота

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	
Практичні заняття	

Семінарське заняття	30
Лабораторні заняття	10
Самостійна робота	10
Індивідуальне завдання	
Екзамен	50
Підсумкова (максимальна кількість балів)	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Середня оцінка з вагою оцінки
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції																		
Практичні з-тя																		
Семінарські з-тя	100		100		100		100		100		100		100					
Лабораторні з-тя												100		100				
Самостійна р-та																100		
Індивідуальні завдання																		
Екзамен																		
Всього																		

Примітка: Оцінювання результатів семінарських, лабораторних занять здійснюється в 100-бальній системі. Підсумкова оцінка за кожний із типів занять є середнім статистичним поточних оцінок впродовж семестру із врахуванням ВАГИ цього типу оцінки в загальній структурі оцінювання. Наприклад, нехай середнє статистичне за поточні оцінки за семінарські заняття дорівнює 100 балів. Вага (тобто, максимально можлива кількість балів в загальній структурі) дорівнює 15. Отже, середня оцінка в 100 балів = 15 балів. Схожим чином, вага оцінки за самостійну роботу студента дорівнює 10 балів. Якщо студент отримує середню оцінку 100 балів, в загальну оцінку ввійде 10 балів. Відповідно до вищенаведених таблиць, отримання на екзамені 100 балів буде дорівнювати 50 балам в загальній структурі оцінок. Таким чином, сумарна оцінка екзамену + семінарських занять + ... = 100 балів.

Результати лабораторних робіт оцінюються за такими критеріями:

Оцінка **"відмінно"** - студент виконав лабораторну роботу без істотних недоліків, зокрема, зробив висновки з урахування причинно-наслідкових зв'язків перебігу явищ (процесів), при цьому при захисті показав вміння використовувати психоедукаційні, психопрофілактичні та психотерапевтичні техніки для спрямованого впливу на свідомість і поведінку в процесі психологічної допомоги, здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову), демонструвати лідерські якості.

Оцінка **"добре"** - студент виконав основні завдання лабораторної роботи, зробив висновки, при цьому при захисті в достатній мірі проявив вищеписані вміння та навички щодо надання психологічної допомоги.

Оцінка **"задовільно"** - студент виконав основні завдання лабораторної роботи з істотними недоліками, зроблені висновки без урахування причинно-наслідкових зв'язків і механізмів (алгоритмів) перебігу явищ (процесів), при цьому при захисті не достатньо проявив отримані вміння та навички щодо надання психологічної допомоги.

Оцінка **«незадовільно»** - студент під час виконання лабораторної роботи порушував дисципліну; не виконував завдання роботи; не підготував звіт.

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа
Література:	
Базова	
1. Вачков И.В. ОСНОВЫ ТЕХНОЛОГИИ ГРУППОВОГО ТРЕНИНГА. Учеб. пособие. – М: Издательство "Ось-89", 1999. – 176 с.	

2. Желдак И.М. Практикум по групповой психотерапии детей и подростков с коррекцией семейного воспитания. – М.: институт общегуманитарных исследований, 2001 – 240 с.
3. Строяновская Е.В. Тренинг эффективного решения психологических проблем. – Киев, 2003. – 94 с.
4. Стивенс Д. Сознание: исследуем, экспериментируем, упражняемся. – М.: Изд-во Эксмо, 2002. – 320 с.
5. Фопель К. Психологические группы: рабочие материалы для ведущего. – М.: Генезис, 2001 – 256 с.
6. Фопель К. Сплоченность и толерантность в группе. Психологические игры и упражнения. – М.: Генезис, 2005. – 336 с.

7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра професійної освіти та інноваційних технологій, вул. Чорновола 57, кабінет 104-а http://kpoit.pnu.edu.ua kpoit@pnu.edu.ua
Викладачі	Сидорик Юрій Романович кандидат психологічних наук, доцент
Контактна інформація викладача	yurii.sydneyuk@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	<p>Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»</u> • <u>Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».</u> • <u>Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».</u> • <u>Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».</u> • <u>Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».</u> • <u>Лист МОН України «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності».</u>
--------------------------	--

	<p>Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/</p>
Пропуски занять (відпрацювання)	<p>Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується <u>«Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) (див. стор. 4.)</u>.</p> <p>Ознайомитися з положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	<p>У разі виконання завдання студентом пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання - «незадовільно», відповідно до <u>«Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) – стор. 4-5</u>.</p> <p>Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
Невідповідна поведінка під час заняття	<p>Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність (див. вище) та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти (студента) «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» <u>«Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти»</u> - ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</p>
Додаткові бали	<p>Отримання додаткових балів за дисципліною можливе в разі виконання індивідуальних завдань, попередньо узгоджених з викладачем. Перелік індивідуальних завдань міститься у навчальній програмі до курсу.</p> <p>Також за рішенням кафедри професійної освіти та інноваційних технологій студентам, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали <u>«Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів</u></p>

	<u>ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) – стор. 3.</u>
Неформальна освіта	Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується <u>«Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019) - https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/</u>

Викладач

Сидорик Ю.Р.